

روستای اورامان تخت

آزاده حقیقت

اورامان تخت روستایی از توابع بخش اورامان شهرستان سروآباد در استان گوردستان است که در ۶۵ کیلومتری جنوب شرقی شهرستان مریوان و ۱۷۰ کیلومتری مرکز استان (سنندج) واقع شده است. این روستای زیبا در ارتفاع ۱۴۵۰ متری از سطح دریاهاى آزاد قرار گرفته است و اقلیمی معتدل و کوهستانی دارد. آب و هوای آن در فصل بهار و تابستان بسیار مطبوع و دلپذیر است و زمستان آن سرد و طولانی می‌باشد. روستای اورامان از جنوب غربی به ارتفاعات اورامان تخت و از شرق به ارتفاعات کوسالان محدود می‌شود. اورامان سرزمینی وسیع و کوهستانی می‌باشد که سراسر جنوب گوردستان را دربر گرفته است و روستای اورامان بخشی از این سرزمین وسیع به شمار می‌آید.

اورامان به زبان کردی «هورامان» تلفظ می‌شود. این روستا قدمتی دیرینه در تاریخ دارد و وجود آثار و بقایای آتشکده‌های فراوان در اطراف آن نشانگر این موضوع است که مردم این نواحی پیش از گرویدن به اسلام زرتشتی بوده‌اند. این سرزمین در گذشته قلمرو فرمانروایان و سلاطین محلی بوده که با اقتدار بر آن حکمفرمایی می‌کردند به همین دلیل این روستا را «تخت» یعنی پایتخت یا مرکز سلطنت نامیده‌اند.

مقبره پیر شالیار که یکی از عرفای این سرزمین است در این روستا قرار دارد. در روایات است که گویند پیر شالیار یکی از روحانیون بزرگ زرتشتی بوده است که گویا بعدها به دین اسلام گرویده، هر ساله در نیمه بهمن مراسمی به نام «پیر شالیار» در جوار مقبره وی برگزار می‌کند که همراه با مراسمی خاص می‌باشد. مردم روستای اورامان تخت به زبان کردی و با لهجه اورامی سخن می‌گویند. آنان مسلمان هستند و بر مذهب اهل تسنن پایبندند. روستای اورامان در سال ۱۳۷۵ در حدود ۲۱۳۳ نفر جمعیت داشته است. جمعیت این روستا در سال ۱۳۸۵ به نفر ۲۸۰۰ افزایش یافته است و می‌توان گفت شرایط نسبتاً مساعد این روستا مانع از مهاجرت اهالی آن به شهرهای اطراف شده است.

باغداری، دامداری و کشاورزی عمده فعالیت‌های اقتصادی این روستا هستند. گندم، جو و عدس مهمترین محصولات زراعی این روستا به شمار می‌آیند. انگور و بادام در زمره مهم‌ترین محصولات سردرختی و باغی

روستای اورامان تخت می‌باشند. انجیر کوهی، گلابی و انار از دیگر محصولات سر درختی این روستا هستند. پوشش گیاهی غنی و مراتع حاصلخیز رونق دامداری را از این روستا به همراه دارد و امکانات مساعدی را برای پرورش دام و تولید فرآورده‌های لبنی همانند شیر، ماست و روغن حیوانی فراهم آورده است. علاوه بر این وجود انواع گیاهان همانند گل ختمی، گل گاوزبان، شاتره، بومادران، شیرین بیان، پونه و گون نیز که مصارف دارویی و صنعتی دارند در بهبود شرایط اقتصادی این روستا مؤثر هستند.

اورامان تخت طبیعی بسیار زیبا و خیره‌کننده دارد. معماری پلکانی روستا یکی از جالب‌ترین جاذبه‌های آن به شمار می‌رود. روستا در شیب تندی و در رو به روی یال شمالی کوه تخت اورامانات استقرار یافته و بافتی فشرده و متراکم دارد. در ساخت خانه‌های پلکانی روستا علاوه بر رعایت مقاومت لازم در شیب تند، بام برخی از خانه‌ها به حیاط خانه بالاتر از خود تبدیل شده است.

فضای زندگی ساکنان روستا با محیط طبیعی آن و همچنین نحوه معیشت و فعالیت‌های اقتصادی آنان آمیخته است به طوری که در خانه‌ها علاوه بر محل استراحت، اتاق‌ها، سرویس‌های بهداشتی و آشپزخانه عموماً طویل، انبار غله، انبار علوفه و حتی مکانی برای قرار دادن دارهای عمودی قالی و دستگاه‌های گلیم و جاجیم‌بافی تعبیه شده است. دیوارخانه‌های روستا به صورت خشک‌چینی ساخته شده است. این دیوارها بدون استفاده از ملاط و به طور هنرمندانه چیده شده‌اند. مهمترین مصالح به کار رفته در بنای خانه‌ها سنگ و چوب است.

اورامان تخت با باغات سرسبز و زیبایش و هم‌چنین موقعیت خاص طبیعی و اقلیمی که دارد یکی از خیال‌انگیزترین و پرجاذبه‌ترین روستاهای استان گردستان می‌باشد. این باغات انبوه و سرسبز به صورت پلکانی و در بافت مسکونی خانه‌ها و بعضاً در اطراف روستا قرار گرفته‌اند. معماری زیبا و پلکانی اورامان تخت یادآور روستای زیبا و سرسبز ماسوله می‌باشد. روستای اورامان تخت در دره‌ای خوش آب و هوا محصور است. رودخانه پرآب و خروشان سیروان از دره‌های عمیق این ناحیه می‌گذرد و پس از طی مسافتی وارد خاک عراق می‌شود. کرانه‌های رودخانه سیروان را رود بار می‌گویند. هوای معتدل و زمین‌های پوشیده از درختان گردو، انار، انجیر و توت از ویژگی‌های حاشیه رودخانه سیروان در این ناحیه هستند. طبیعت بکر و زیبای اورامان تخت در فصول متعدد سال به ویژه بهار و تابستان گردشگران بیشماری را به سوی خود جلب می‌کند.

از مراسم مهم و فرهنگی اورامان تخت مراسم باستانی و حیرت‌انگیز «پیر شالیار» است که در اواخر تابستان و به مدت یک هفته برگزار می‌شود. در اجرای این مراسم مردان هر روز بعد از صرف نهار بر پشت‌بام خانه‌ها به رقص گروهی و عرفانی می‌پردازند. در روز پایانی مراسم ماست و نان تهیه می‌کنند و با هم به سمت مقبره پیر شالیار می‌روند و در آنجا کفش‌ها را از پا می‌آورند و پا برهنه زمین را می‌بوسند و به زیارت پیرشالیار می‌پردازند و دستمال‌هایی را برای گرفتن حاجت بر دیوارها و درختان داخل محوطه زیارتگاه می‌آویزند، سپس نان و ماست می‌خورند در باور اهالی انجام این مراسم متبرک است و باعث زدودن و درمان بیماری‌ها می‌باشد. در غروب روز هفتم مراسم پایان می‌پذیرد. اهالی روستای اورامان تخت اعیاد بزرگ ملی و مذهبی همانند عید نوروز، عید فطرو عید قربان را به جشن می‌پردازند. میلاد پیامبر یکی از اعیاد بسیار فرخنده و مهم اهالی این روستا است که اصولاً با مراسم مولودی‌خوانی و توزیع شربت و شیرینی همراه است.

اورامان تخت از دیرباز تجلی‌گاه موسیقی اصیل کردی و تمدن غنی گردستان می‌باشد. موسیقی و رقص در میان اهالی این روستا جایگاهی قابل تأمل دارد. سپاه چمانه، چپله و کنالیل از مهم‌ترین مصادیق موسیقیایی این سرزمین است. رقص گروهی بدور از هرگونه ابتذال یکی از ویژگی‌های بارز مردم اورامان تخت به شمار می‌آید. مهمترین صنایع دستی اهالی این روستا گیوه، فرنجی، نمد، قاشق و چنگال چوبی، جاجیم، سبد و پنجره‌های چوبی سنتی می‌باشد.

پوشاک مردم این روستا همانند پوشش سایر مردمان گردستان و در طرح‌ها و رنگ‌های شاد و زیبا می‌باشد. این پوشش در مردان شامل چوخه، پانتول، ملکی شال، دستار، فرنجی و کله‌بال است و در زنان نیز شامل جافی، کلنجه، شال کلکه، دستار و پیراهن بلند و همچنین زیوارآلات مختلف و رنگارنگ است.

قلقلان، بیلان، گرز و هلک‌ملک از بازی‌های متداول در میان اهالی این روستا است. از مهمترین غذاهای این منطقه می‌توان ترخینه، شلمین، دو خوا (آش دوغ) و یکاوه را نام برد. روستای اورامان تخت از طریق شهرهای سنندج، میوان، سروآباد، نوسود و پاوه و از طریق یک جاده آسفالتی و همچنین جاده شوسه قابل دسترسی می‌باشد. سفر به این روستا خاطره‌ای زیبا و دلنشینی را برای علاقه‌مندان به فضاهای ویژه روستایی دربردارد.